

ב"ה

פרשת ויקרא

בנוצתה

ויקרא א, טז.

מַעֲזִים שְׁנֵהֲנוּ מֵהַגְזֵל

בפירוש רש"י בפרשת ויקרא¹ דיבור המתחיל "בנוצתה", "עם בני מעֲזִים וכו' (ומסיים) בעוף שנזון מן הגזל נאמר והשליך את המַעֲזִים שאכלו מן הגזל" - שבמתק לשונו מבהיר רש"י הוראה שנתבארה במפרשי המשנה בריש מסכת שבת.

ובהקדמה - שמדובר כאן אודות קרבן עני, שלכן מקטירים את העוף "בכנפיו", "כדי שיהא המזבח שבע ומהודר בקרבנו של עני"², ועד כדי כך גדלה מעלת קרבן עני, שנאמר³ (בקרבן מנחה) "ונפש כי תקריב", "מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקב"ה, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו".

ולכאורה, כיון שמדובר אודות עני שאין לו מאומה משלו, היה מקום לומר שלא חשוב להקפיד שלא יקריב מן הגזל, - כפי שפירש רש"י על הפסוק⁴ "אדם כי יקריב", "מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל" –

¹א, טז.

²שם, יז ובפרש"י.

³שם ב, א ובפרש"י.

⁴ויקרא א, ב.

שהרי אינו נוטל זאת לעצמו, אלא כדי להקריב קרבן להקב"ה, כך, שאפילו אם יש בזה איסור גזל, במה נחשב הלאו ד"לא תגזול"⁵ לגבי מעלת הקרבן - החל מהמבואר בפשטות הכתובים גודל הפעולה ד"וירח ה' את ריח הניחוח", שעל ידי זה באה השבועה ד"לא אוסיף וגו'"⁶, וכידוע שהקרבן פועל קירוב כל הכחות וכו'⁷.

ובפרט שלא מדובר אודות גזילת שור הגדול, כי אם עוף בלבד, תור או בן יונה, כך, שאין בזה הפסד גדול לנגזל שיבוא מזה לידי עניות. ואם כן, מה הרעש אם העני יביא קרבן עוף מן הגזל?!

ואף על פי כן מדגישה התורה את החומר שבענין הגזל, שלא זו בלבד שאסרה להביא קרבן מן הגזל, אלא אפילו אם הקרבן עצמו אינו מן הגזל, אלא משלו, אבל זהו "עוף" שבדרך כלל "גזון מן הגזל" (אף שאין וודאות שעוף זה גזון מן הגזל), הנה אף על פי שהעוף עצמו אינו מצוּנָה על "לא תגזול", מכל מקום, כיון שיש בו אבר שנהנה מן הגזל, "נאמר והשליך את המַעֲיִם שאכלו מן הגזל"!

וזהו גם מה שמצינו במפרשים בביאור המשנה הראשונה במסכת שבת - "יציאות השבת כו' כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים וכו'":

לכאורה אינו מובן: מדוע צריכה המשנה להתחיל עם "עני" - "הרי מוטב לדבר אודות מעמד ומצב ש"לא יהיה בך אביון"⁸, ולבאר את "יציאות השבת" בנוגע לשני אנשים שאחד בחוץ (ברשות הרבים) ואחד בפנים (ברשות היחיד)?

ומבואר במפרשים⁹, שהמשנה באה ללמדנו, שאפילו אם בחוץ עומד עני, שמצוה ליתן לו צדקה, ואם כן, יש מקום לומר שמצד מעלת מצות הצדקה, ש"שקולה כנגד כל המצוות"¹⁰, יש ליתן לו גם בשבת, ובפרט שמדובר כאן רק אודות מלאכת הוצאה ש"מלאכה גרועה היא" (כמבואר בתוספות¹¹, וכפי שמביא ראייה לדבר "מדאיצטריך תרי קראי כו'"), ובמלאכת הוצאה גופא אין זו מלאכה שלימה, אלא רק עקירה ללא הנחה, או הנחה ללא עקירה, שהאיסור הוא רק מדרבנן, ואף על פי כן אומרת המשנה שהוצאה אסורה בשבת אפילו בשביל ליתן לעני.

⁵קדושים יט, יג.

⁶נח ח, כא ובפרש"י.

⁷ראה בחיי ויקרא א, ט. ועוד.

⁸פ' ראה טו, ד.

⁹מאירי, רע"ב ותיו"ט. וראה גם תו"מ חנ"ח ס"ע 360 ואילך. וש"נ.

¹⁰ב"ב ט, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).

¹¹שבת שם.

וזוהי גם הוראה שאי אפשר לערוך "מסחר" במצוותיו של הקב"ה, "למכור" מצוה קטנה כדי להרויח מצוה גדולה¹². וכאמור, ענין זה רואים בגלוי גם בפירוש רש"י.

קטע משיחת ש"פ צו, שבת הגדול, ח' ניסן, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשל"א חוברת ע' 19.

¹² ברשימה נוספת, שענין זה בא בהמשך להמדובר לעיל אודות ה"חשבון" ד"חסרון כיס".

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה